

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

postmottak@kmd.dep.no

Vår ref: 14/03030-5
Deres ref: 02.02.2015
Dato: 02.02.2015

HØRINGSUTTALELSE - SAK 14/1709

Kommunestyret i Nittedal kommune vedtok den 26. januar 2015 å inngi høringsuttalelse til departementets forslag til endringer i lov om interkommunale selskaper med høringsfrist den 5. februar 2015 (sak 14/1709).

Nittedal kommune inngir slik

h ø r i n g s u t t a l e l s e:

Nittedal kommune ber primært regjeringen trekke lovforslaget og få spørsmålet om kommunale IKSs rettsstilling bedre utredet.

Nittedal kommune ber KMD utsette behandlingen av endringsforslaget fordi forholdet til IKS dannet etter IKS-loven, IKS hvor en kommune har dominerende eierposisjon, og kommunale IKS dannet etter kommunelovens paragraf 27 ikke er grundig nok utredet. Da disse spørsmålene ble tatt opp med ESA tidligere ble de ikke avklart. Nittedal kommune mener at disse spørsmålene er av så stor viktighet at de bør utredes av bredt sammensatt offentlig utvalg, hvor både de juridiske, forvaltningsrettslige og konkurranserettslige spørsmålene vurderes grundigere.

Endringsforslaget er begrunnet i spesielle EØS-regler som har utviklet seg siden departementet i 1999 vurderte at de ikke var til hinder for lovbestemmelser om ubegrenset ansvarsform og konkursvern for IKS - departementets rettslige konklusjon er nå den motsatte.

Nittedal kommune må i utgangspunktet følge KMDs fortolkning av Norges EØS-rettslige forpliktelser, men vil ikke tiltrå lovendring med mindre KMD er helt trygg på at det er rettslig nødvendig.

Nittedal kommune påpeker at lovforslaget sannsynligvis vil ha flere betydelige negative konsekvenser.

Lovforslaget vil sannsynligvis føre til økte lånekostnader for IKS-er. I tillegg vil kapitalavsetning for å oppfylle kravet om forsvarlig egenkapital, kunne begrense IKS-enes

muligheter til å foreta investeringer. Lovforslaget kan føre til dyrere tjenester for innbyggerne enn etter gjeldende IKS-lov.

IKS er en velkjent og godt innarbeidet samarbeidsform blant kommuner. Antallet har på landsbasis ligget jevnt på 230-240 de siste årene. Det er grunn til å tro at tallet muligens reduseres noe etter slutføring av Kommunereformen. Men de fleste IKS-ene er i dag så innarbeidet at de sannsynligvis vil bestå.

Det er uheldig å svekke grunnlaget og vilkårene for IKS-ene.

Nittedal kommune deltar i syv IKS-er. De tre største ivaretar kommunens plikter til vannforsyning, avløpshåndtering og renovasjon (hhv. Nedre Romerike Vannverk IKS, Nedre Romerike Avløpsanlegg IKS og Romerike Avfallsforedling IKS). Dette er kapitalkrevende virksomhetstyper. De tre IKS-ene har pr i dag til sammen lån på om lag 1 milliard kroner. Det er ikke gjort konkrete undersøkelser av i hvilken grad långivere faktisk vil beregne merbetaling for bortfallet av IKS-enes ubegrensede ansvarsform, men Nittedal kommune anser det som sannsynlig at begrensning av ansvaret vil føre til økte rentekostnader.

Det er videre negativt dersom IKS-ene må avsette kapital evt. betale kapitalinnskudd for å oppfylle nye krav om forsvarlig egenkapital. Egenkapitalkravet kan føre til at IKS-ene ikke kan foreta ellers ønskede investeringer. Tjenester og varer som IKS-ene leverer kan dermed bli dårligere enn det IKS-ene kan levere etter gjeldende IKS-lov. Lovendringen kan også føre til økte kostnader for innbyggerne.

Egenkapitalkrav kan også være problematisk for IKS-ene NRV, NRA og ROAF som prissetter sine tjenester basert på selvkostprinsipp. Det innebærer bl.a. krav om tidsriktighet der abonnentene skal betale kostnader som påløper hvert enkelt år. Ved umiddelbar innføring av egenkapitalkrav er det usikkert om og hvordan dette skal kunne belastes abonnentene for ikke å komme i strid med selvkostregler.

Formålet med IKS-ene er å løse kommunale oppgaver, ikke å drive økonomisk virksomhet i et kommersielt marked. Gjennom IKS kan kommuner på Nedre Romerike i fellesskap løse kommunale oppgaver bedre og billigere, enn alene. F eks er formålet til NRV i selskapsavtalen:

«Selskapet har ikke erverv til formål – det skal drives i overensstemmelse med det lovfestede selvkostprinsipp slik at eventuelt overskudd kommer kundene i eierkommune til gode. Selskapets formål er å sørge for vannforsyning til eierkommunene på engrosnivå. Selskapet skal planlegge, bygge og drive vannforsyningsanlegg, tunneler, ... Selskapet kan ikke drive annen virksomhet enn levering av vann en gros...»

ROAF har derimot i sin selskapsavtale adgang til økonomisk virksomhet:

«Selskapet kan også engasjere seg i håndtering av næringsavfall – innenfor rammer og retningslinjer vedtatt likelydende av alle eierkommunene.»

Formålene med de IKS-ene Nittedal kommune deltar i er å sørge for optimal og hensiktsmessig «*løsning av felles oppgaver*», sammenlignbart med interkommunalt samarbeid som bestemt i kommuneloven § 27. Oppgaven kan best løses ved IKS-formen som bestemt i IKS-loven. Oppgavene som IKS-ene løser er så tett knyttet til kommunale organer og kommuneoppgaver, at det er unaturlig å betrakte disse som *foretak* som kan virke konkurransevridende blant EØS-medlemmers økonomiske marked. Lovforslaget går for langt i å sidestille eller sammenligne kommunale IKS-er med kommersielle aktører.

Nittedal kommune kan ikke se av EØS-avtalen gjør det nødvendig å gripe inn i kommune-Norge på en slik måte som foreslått.

Når det gjelder IKS-ene som har som eneste formål å drive hhv. krisesenter, revisjon og kommunekontroll, er det vanskelig å se hvordan disse kan komme i strid med EØS-avtalens statsstøtteforbud. Det er ikke realistisk å tro – og i alle fall ikke økonomisk forsvarlig - å drive krisesenter for Nittedals innbyggere (og for de andre eierkommunene) i noe annet EØS-land enn Norge. Tilsvarende gjelder kommunalkontroll og revisjon, jfr. kommuneloven hhv. §§ 77 og 78.

Nittedal kommune kan ikke se at det er behov for å foreta lovendring, i hvert fall taler ikke de IKS-ene som Nittedal kommune deltar i for lovendring. De seks vilkårene for at det skal foreligge ulovlig statsstøtte (som nevnt i høringsnotatet) er etter kommunens syn ikke oppfylt for disse IKS-ene.

De IKS-som driver økonomisk virksomhet der kommunegarantien kan tenkes å komme i strid med statsstøtteforbudet, bør isteden søkes løst på andre måter. F eks må et IKS-et som driver økonomisk virksomhet kunne pålegges å skille denne ut i egen uavhengig virksomhet som det stilles spesiell krav til for å hindre ulovlig statsstøtte. Evt. kan et IKS som tilbyr tjenester i markedet gis et sjablonmessig «påslag» i sine tilbud i markedet for å utjevne den konkurransefordel som kommunegaranti-fordelen måtte antas innebære.

Nittedal kommune mener at overholdelse av EØS-avtalen art. 61 (1) må kunne skje på andre og enklere måter enn å endre loven fra ubegrenset til begrenset deltakeransvar, innføring av egenkapitalkrav og konkursadgang for alle IKS-er. Lovendring må kunne gjøres slik at de rettes mer mot kun de IKS-er som også driver med økonomisk virksomhet og som kan være egnede til å vri konkurransen mellom EØS-medlemmene.

Departementet bør på denne bakgrunn ikke endre IKS-loven som foreslått med mindre KMD er helt trygg på at IKS-loven ikke er i overensstemmelse med EØS-avtalen art. 61 (1.). At loven kan være i strid med EØS-bestemmelsen er etter Nittedal kommunes syn ikke nok til å endre loven.

(høringsuttalelse slutt)

Med vennlig hilsen
Bjørn Stokvold
kommunenadvokat

Ekspedert uten underskrift